

В. А. Тимкова, Т. І. Дущенко
Вінницький національний аграрний університет

ФРАЗЕОЛОГІЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ОДНА З ПЕРЕДУМОВ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІТОГЛЯДНОЇ СИСТЕМИ (крізь призму досліджень Івана Огієнка)

Розглядається роль фразеології у формуванні національної ідентичності на сучасному етапі поступу народу України. Обстоюється думка про те, що в основу українських фразеологізмів покладено національну світоглядну систему. Зокрема, означене вище підтверджено численними прикладами з народної творчості, а також матеріалами досліджень І. Огієнка. Увага зосереджується також на тому, що рідномовні фразеологічні одиниці є потужним національним ідентифікатором, на противагу їм, вживання чужомовних призводить до деформації українського світогляду. Власне у фразеологічних одиницях знаходимо багатогранність історичного минулого народу, його звичаї, традиції та культуру, найбільш точно відображається менталітет. Фразеологізми, будучи компонентом культури, одночасно виступають як дзеркало народної філософії і вказують на мовну культуру інших народів. У цьому вимірі рідні фразеологізми постали для індивіда справжнім розпізнанням соціально-культурної самодостатності, що виявляють нерозривний зв'язок окремої людини з цілісним соціальним організмом, яким є нація.

Ключові слова: фразеологія, фразеологічні одиниці, національна ідентичність, Іван Огієнко, чужомовні одиниці, мовна культура, професійна культура.

Постановка проблеми. Нині демократичний поступ українського суспільства потребує особистостей, здатних творчо мислити, швидко реагувати на нестандартні ситуації, віднаходити правильні шляхи для розв'язання питань, тому необхідно формувати ці якості у майбутніх дипломованих фахівців, зокрема на заняттях з української мови за професійним спрямуванням під час опрацювання фразеології. Професійна культура – це не тільки все те, що створено руками й розумом людини, а й вироблений роками спосіб суспільного поведіння, що відтворюється в конкретних ділових ситуаціях, де культура мовлення спеціаліста виступає його духовним обличчям. Душено кожної мови, у тому числі й української, є її фразеологія, – як зауважив Іван Огієнко.

Фразеологія виросла на міцному фундаменті фольклористичних, етнографічних, особливо етнолінгвістичних, ґрунтовних філологічних дослідженнях О.О. Потебні, М.Ф. Сумцова, І.Я. Франка, М.І. Костомарова, П.П. Чубинського, П.О. Куліша, Б.О. Ларіна. Іван Франко вважав фразеологію скарбом мови й народного досвіду, називав її «народним добром», «коштовними перлинами», цінував у ній здатність узагальнювати, часом дотепно і влучно, найсуттєвіше, бачив у ній уміння народу «образового мислення і висловлювання» своїх думок. Підґрунтя вивчення надслівних утворень – «нерозкладних сполук», як вдало зазначив О.О. Шахматов, – було закладене в працях О.О. Потебні, І.І. Срезневського. Вони дослідили синтаксичну природу словосполучень та стилістичні особливості стійких комплексів слів.

Актуальність дослідження зумовлена не лише його зверненням до надзвичайно популярної нині в лінгвістиці теми фразеології, а й необхідністю виховувати свідоме прагнення до вивчення мовного надбання рідної держави у фразеології живої народної мови як однієї з передумов формування національної

світоглядної системи. Глибоке переконання в тому, що «наука чужою мовою не пускає в людині глибокого коріння» [6, с.122] спонукала І. Огієнка до вироблення чітких засад навчання рідної мови та рідною мовою. Найбільш яскраве своє виявлення фразеологізми знаходять у живому мовленні народу як в усній, так і в писемній формі, адже справжнє життя слова здійснюється тільки в мові.

Мета дослідження – встановлення особливостей функціонування фразеологізмів з питаннями національної ідентичності в сучасній Україні, оскільки в основу фразеологізмів нашої мови покладено національну світоглядну систему. Рідномовні фразеологічні одиниці є потужним національним ідентифікатором з проблеми духовного самовизначення нації, на протигагу їм, вживання чужомовних призводить до деформації українського світогляду.

Питання національної ідентичності сучасної України у практичній площині, насамперед, є питанням реального утвердження і захисту на державному рівні системи зрозумілих, простих для сприймання світоглядно вмотивованих смислів у формі ідеологем масової свідомості. Істинне призначення української еліти – бути провідником в обстоюванні національної самодостатності народу, свободи і національно-культурної неповторності. Згідно з «Кобзарем», Україна стала «втраченим расм» відтоді, коли почала слідувати чужому життєвому порядку, тобто стала жити за чужою правдою. Шлях до своєї правди лежить через національне єднання. У цьому вимірі рідні фразеологізми постали для індивіда справжнім розпізнанням соціально-культурної самодостатності, що виявляє нерозривний зв'язок окремої людини з цілісним соціальним організмом, яким є нація.

Фразеологічними чи ідіоматичними зуться вирази, притаманні якійсь одній мові, і звичайно не повторювані в мові іншій. За матеріалами досліджень Івана Огієнка, українець каже: *знизав плечима, жмурить очі, копилити губи*, – і все це вирази, питомі тільки нашій мові, і в мові іншій неповторні. Так само, скажемо, німецьке: «Nehmen Sie Platz!» (взьміть місце, цебто сядьте) є притаманне тільки мові німецькій. Такі вирази зуться ще ідіомами. Ідіом в українській мові надзвичайно багато. Можна сказати, вона ними переповнена. І письменник, добрий знавець мови, вживає їх у своїй літературній мові повними пригорщами [4, с.180].

Як зазначає І.І. Огієнко, добірна національна фразеологія – душа мови – сильно її і красить, і збагачує. Уже в творах Т. Шевченка чиста українська фразеологія, але значно сильніша вона і в П. Куліша, – він свідомо дав про неї. А в Панаса Мирного та в І. Нечуя-Левицького наша фразеологія досягла високого розвитку; сильно розвинена вона й у Марка Вовчка. Є письменники, що зовсім не звертають уваги на чистоту своєї фразеології і пишуть: *двигнув плечима, закрив очі, став лякати* й т. ін., тоді як знавець нашої фразеології скаже за духом мови: *знизав плечима, зажмурив очі, ударив на сполох* і т.ін. Українська фразеологія в основі своїй поетична, а саме – метафорична, бо таке саме й українське мислення. У нашому мисленні помітно відбивається стародавній дохристиянський світогляд, він перейшов і до нашої фразеології, і звичайно вона дуже давня. Скажімо, фразеологія українських пісень, дуже багата й чиста, все стародавня, бо стародавні й самі пісні. Вираз «доц іде» відомий нам уже зі «Слова про Ігорів похід» 1187 року («*ити дождю*»). Жодною граматикою фразеологія не охоплюється. Хто хоче її навчитися, мусить звернутися до пісенної скарбниці, адже корінний українець розуміє їх добре й без пояснень, йому тільки нагадати їх. Українське мислення, що розпочало нормуватися ще за глибокої дохристиянської давнини, звичайно персоналізоване, цебто уособне не, живе. Наші предки все своє доквілля уявляли живим, тому й саме їх мислення було уособненим, яке з часом ставало все більш метафоричним. Для давнього українця сонце було жи-

вою особою, тому він казав: *сонце встало, сонце сіло, місяць дивиться, зорі сміються, дощ іде, дощ перестав (іти), пішов поголос* та інших виразів, що залилися аж до нашого часу. Цікаво, що в наших говірках постала з часом і матеріалістична думка, наприклад галицьке «*дощ паде*», але це з польського [4, с.182].

Українське мислення і його фразеологія сильно вирізняється своїм характером, що ввійшло й до буденної нашої мови. Як стверджує І. Огієнко, велике число фразеологічних виразів постало в нас і через порівняння. Наприклад, думка: «*Став блідий, як полотно*» породила в нас нове: «*Він пополотнів*». Часто вживане «*Виставити очі, як рак*», дало і в нас «*вирячити очі*». Люди бачили й чули, що пси брешуть (пор. у «Слові про Ігорів похід» *лисиці брешуть*), і це приклали й до людей, що лаялися і говорити на вітер, а в кінці постало й окреме «*брехати*». Говорили «*насутив брови*», і звідси пішло й «*сонце насутилось*». Вирячене око походить на баньку, звідси наше «*витріщив баньки*». І сотні побідних виразів. Щоб хоч поверхово схарактеризувати істоту з огляду української фразеології, наведемо трохи прикладів з першого тому творів І. Нечуя-Левицького [4, с.182]. Його фразеологія чиста й жива, позбавлена того ж простацтва, яке аж джерелом б'є в І. Котляревського, і ще частіше в Панаса Мирного. Фразеологічні вирази «*Хміль в'ється*»; *Кучері хмелем в'ються по голові*; *Кругом неї бурлаки росм в'ються*; «*Не загине*», *в'ється думка*; *Дорога в'ється довга й крута*. Усі вирази про сонце персоніфіковані, як до живої особи: *З-за чистого жита пишно вицотилося сонце*. *Сонце високо підбилося вгору*; *Сонце било промінням*; *Сонце спустилося над ліс, сіло за лісом, тихо сідало за селом, впало за гору, скотилось за ліс*. Очі мають багато заокостенілих виразів: *Заплююци очі*; *Поспукали очі додолу*; *Не сміла підвести очей*; *Не зводив з Василини очей*; *Повів очима по хатах*; *Спідниця аж очі в себе бере*; *Повитріщали очі*; *Липнув очима (прокинувшись)*; *Кинув очима в бабинець*; *Закотила очі під лоб*; *Протерла очі*; *Очі посоловіли*; *Мірошник вигупив п'яні баньки на молодиць*; *Лунає на брата очима (з дива)*. Українська мова дуже багата на дієслова руху, наприклад, у І. Нечуя-Левицького: *совали ногами, брела, поліція нишпорила, никали з кутка в куток, притеребилась, присурганились, втелепались, потягнулись, посунулись, кинулись, попелелася, топче стежку, плутатись і десятки т.ін.* Рясна фразеологія говоріння: *шепотіти, терготати, засичала, ледве обізвалась, цокотіли, мова мовилась, одказує, белькотала, лепетала, задріботіла, репетувала* [4, с.183] тощо.

Багато виразів на їсти: *Їли, аж за вухами ляцало. Уплітали капусту на весь рот, на всі заставки*. Рясний словник на пити: *Вихлила всю чарку до дна*; *Почала хилити чарку за чаркою*; *Ковтнули по чарці*; *Парубки видуднили все до останньої крапельки* й т. ін. Серед нашої фразеології маємо багато постійних, ніби технічних, виразів: *Оточити військо*; *Чинити допита*; *Заподіяти кривду*; *Порушити клятву* та ін. В українській фразеології повно звуконаслідиких виразів, надзвичайно давніх, наприклад: *вода булькотить, плямкати губами, двері рипнули, жаби кумкали, цокотить зубами, собака скигить* (за вікном скигить негода), *тупотіти ногами, лопотять прапори, нес гарчить, сніг ришить під ногами, прицмокувати язиком* і т.ін. Українське мислення і його фразеологія часто відбивають стародавній й селянський побут, наприклад: *тревкий ґрунт, посіяли страх, плекати надію, давати повними пригорцями, задати тобі перцю, у серці жевріє надія. З ткацтва: думка снується, з шевства: копити губи, з крамарства: перейти міру, з кухарства: передати куті меду* й т. ін. Багато маємо таких фразеологічних виразів, яких без історичного пояснення вже не зрозуміємо, і в давнину центр життя бачили в горлі, тому вішали за горло, мечем різали горло, а звідси й вираз: *карати на горло, цебто на смерть. Щоб змусити призна-*

тися, лили за шкуру гаряче сало, а звідси наше: залив за шкуру сала. З дохристиянського способу шлюбу постав галицький вираз: *дівчина віддалася. А вираз по християнський: вийшла заміж, повінчалася, пошлюбилася, одружилася*. Багато маємо й таких виразів, яких походження вже складно вяснити, але вони міцно в нас утерлися й закростеніли, наприклад; *насил борщу, але налиш молока, і по наших говорах ці вирази не однакові* [4, с.184].

Українська фразеологія дуже багата й цікава. Мають свою фразеологію й сусідні нам мови, російська й польська, і, як близькі нашій, впливають на нас. Наприклад, у Галичині часті польські кальки (переклади): *нотар обняв канцелярію; обходять свято; обсадили будинок* і т. ін. Рухи окремих членів нашого тіла з глибокої давнини вилилися в закам'янілі фразеологічні вирази: *насупити брови, кліпнути віями, зіпшити вус, підвести голову, сіпалися зуби, прижмурити зір, зіпшити зуби, знизити плечима, розплющити повіки, стулитися повіки, упало серце* [4, с.185] тощо.

Не варто вживати чужої фразеології. Кожна мова має власні способи сполучення слів і побудови речення, свої питомі фразеологічні вирази. Так само свої власні способи має й наша мова, а тому внесення до неї чужих способів думки кидається нам у вічі, як стара латка на новім убранні. Чужі способи думати, і чужі питомі вирази – це нерідка недуга мови нашої інтелігенції, особливо ж галицької. Чужа фразеологія панує по наших періодичних і неперіодичних виданнях і шкодить розвиткові не тільки нашої мови, але й культури, бо широкі маси цієї чужомовної фразеології звичайно не розуміють. Закінчивши чужу школу, – польську, німецьку, англійську чи російську – наш інтелігент помалу привчається і думати чужомовною фразеологією, і писати нею, механічно переклавши її на українське (це т. зв. калька). Польські способи думати, польська фразеологія помітно вплинула на західноукраїнську інтелігенцію, як російська – на нашу інтелігенцію на Сході [4, с.192]. Це помітна перешкода чистоті нашої мови й культури, перешкода, що її розмірів у нас звичайно недооцінюють. Наведемо тут трохи прикладів, узятих із нашої преси, а часом і з писань видатніших письменників: *Доконав убивства на особі посла. Обряду шлюбу до конав полевий духовник. Посол обняв мандат. Він обняв пост команданта. Довершив чудес. Професор привернув зір сліпцям шляхом операції. Запала ухвала. Сенат завівся виклади. Викиди совісти (цебто, докори сумління). Сто осіб віднесли рани (цебто, сто осіб поранено). Він мусть уступити зо свого неприємного становиська. Пропозиція підняття посередництва. Поліція перевела арешт. Жандари перевели ревізію. Українці переводять грошеву збірку. Перевели перепис. Число улягло конфіскації. Студенти обсадили будинок університету. Конкордат не зносить розпорядку міністерства. Акція змагала до опанування громадянства, – і сотні подібних. Такі чужі нам фразеологічні вирази – це так звані кальки – прості переклади чи відписи з мови чужої, а їх довгі сотні – глибоко й органічно калічать і засмічують нашу мову, і роблять її темною для читачів із народу, що цієї чужої нам фразеології не розуміють. Українська народна мова любить вирази її прості, не занадто метафоричні, – цього самого мусимо дотримуватись і ми всі, пишучи для широких мас. Мова російська фразеологічно вплинула на нашу може менше, як польська, але також зоставила багато помітних слідів [4, с.193].*

Культура мовлення тісно пов'язана й з культурою мислення. Адже якщо фахівець чітко, логічно мислить, тоді й мовлення у нього зрозуміле, логічне. Якщо у людини немає логічної думки, якщо вона говорить про те, чого не розуміє або не знає, тоді й мовлення в неї плутане, беззмістовне, захарашчене зайвими словами [8, с.37].

На жаль, при використанні усталених зворотів трапляється чимало недоречностей. Часто-густо мовці не завдають собі клопоту відшукати в скарбни-

ці української фразеології найкращий варіант, а вдаються до першого-ліпшого, що спаде їм на думку. Найчастіше це буває неоковирна калька з російської мови. Скажімо, журналіст однієї з телепередач говорить: «Питання між кандидатами в депутати розподілилися *слідуючим чином*» (тобто дослівно перекладає рос. *следующим образом*). За лексико-фразеологічними нормами української мови треба казати: «*Запитання між кандидатами в депутати розподілено так*».

Ситуацію, коли людина вважає, начебто досить змінити зовнішній вигляд або навіть помінати вбрання – і відразу зміниться її суть, росіяни характеризують приказкою *ворона в павлиньих перьях*. Невиблагливі мовці і собі вживають *ворона в павиному пір'ї*, а тим часом українська мова на цей випадок має свою оригінальну приказку: *убрався в жупан – і дума, що пан*.

Фразеологічні одиниці є дуже важливим семантичним та стилістичним засобом. Одні фразеологізми спільні для багатьох мов. До таких належать вислови давньогрецькі (*ріг Амальтеї, яблуко розбрату*), євангельські (*шлях на Голготу*), біблійні (*дух і буква*), літературні цитати («*Спинись, хвилино, гарна ти!*»). Є фразеологічні звороти, належні тільки одній мові, і для відтворення позначуваних ними понять в інших мовах слід шукати рівноцінних відповідників.

В українських текстах можна прочитати: *задаватись метою, знищувати під корінь* і под. Ніякого стосунку до української фразеології такі синтаксичні побудови не мають, оскільки в нашій мові їм відповідають – *ставити собі за мету, знищувати на пні*.

У царині фразеології, як і на рівні лексики, виявляється синонімічне багатство української мови. Скажімо, на позначення поняття *«людина невизначених здібностей, невизначної вдачі»* існують такі фразеологізми: *ні се ні те, ні риба ні м'ясо, ні рак ні риба, ні пес ні баран, ні пава ні тава, ні два ні півтора, ні Богові свічка ні чортові кочерга, ні шевець ні женець, ні грач ні помагач*. До слова *тікати* є ціла низка фразеологічних висловів: *увіритися ногами, кидатися навтікача, намазати п'яти салом, накивати п'ятами, дати ходу, дати тягу, взяти ноги на плечі* тощо.

Слід зазначити, що фразеологізми мають різну стилістичну вагу. Частина з них не має виражених експресивно-оцінних супровідних значень і тому характеризується між стильовим уживанням. Відповідну групу утворюють стилістично нейтральні фразеологічні одиниці. До них належать звороти на зразок: *піднімати завісу, сходити зі сцени, слухиний час, спинитися на півдорозі, піднятися на ноги, опустити руки, наставити на добрий шлях (на добру путь), без зайвих слів, перша ластівка* тощо [1, с.157]. Разом з тим, на відміну від лексичних одиниць, у складі української фразеології переважають звороти з виразними експресивно-оцінними значеннями, внаслідок чого вони використовуються для створення експресивного фону, як в усному, так і писемному мовленні.

Книжні фразеологізми виникли на писемній основі і найчастіше використовуються в книжних стилях. До книжних фразеологізмів належать термінологічні словосполучення, поява яких зумовлена постійним розвитком різних галузей науки, культури, техніки. Ці фразеологізми найчастіше використовуються в науковому, діловому і публіцистичному стилях. У творах художньої літератури вони вживаються рідко. Фразеологізми є одним з невичерпних джерел багатства і виразності мовлення, але вимагають доречного вживання. Тому треба уникати помилок типу *мати роль* (треба – *відігравати роль*), *вантаж спогадів* (треба – *тягар спогадів*), *приймати участь* (треба – *брати участь*), *втирати очі* (треба – *замилювати очі*). Запас фразеологізмів й уміле їх використання робить наше мовлення багатим, виразним й оригінальним [9, с.214].

Важливим аспектом фахової мовної підготовки студентів є знання ними фразеологічних норм сучасної української літературної мови, коли не спотворю-

ється зміст і граматична будова фразеологічних одиниць. Необхідно розрізняти фразеологізми від вільних словосполучень. Однак у мовленні носіїв часто порушуються граматична будова усталених мовних зворотів. Низька культура мовлення дипломованого фахівця характеризується порушенням правил слововживання, граматики, вимови та наголошення, написання. Наприклад, помилково вживають вислови *добро пожалувати* замість *ласкаво просимо*, *приводити приклад* замість *наводити приклад*; *приймати (прийняти) міри* замість *вживати (вжити) заходів*; *прикладати зусилля* замість *докладати зусиль*; *поправити положення* замість *виправити становище*; *становити собою* замість *являти собою, становити, бути*; *ні в якому випадку* замість *ні в якому разі, в жодному разі*; *приймати до уваги* замість *брати (взяти) до уваги*; *приймати до відома* замість *брати (взяти) до відома*; *підняти (підіймати) питання* замість *порушити (порушувати) питання*; *підняти справу* замість *порушити справу*; *скрутне положення* замість *скрутне становище* тощо. Цілісність значення, відтворюваність, відносна постійність компонентного складу та структури, а також експресивність дозволяють окреслити межі фразеологічного складу. Ця категорія усталених зворотів посідає значне місце у фразеології української мови, а тому студентам на практичних заняттях з української мови подаємо найбільш вживані з них у професійній мовній практиці і пояснюємо денотативні відмінності у їх лексичних значеннях.

Мовлення майбутніх дипломованих фахівців є невіддільною складовою їх успішного зростання. Курс української мови за професійним спрямуванням є нормативною навчальною дисципліною, яка вивчає норми сучасної української літературної мови з метою їх подальшого застосування у професійній діяльності. Передбачається, що в процесі вивчення згаданої дисципліни студенти не лише заповнять лакуни, що утворилися під час вивчення української мови у загальноосвітній школі, але й удосконалюватимуть уміння і навички щодо вироблення культури фахового мовлення, зокрема свідомого використання стійких зворотів мови (фразеологізмів) в управлінських текстах.

Висновок. Отже, фразеологізми, самі будучи компонентом культури, одночасно виступають як дзеркало народної культури, народної психології і філософії, зберігаючи інформацію про ментальність, звичайно в закодованій формі містять відомості про матеріальне життя й духовні орієнтири етносу, а також вказують на картину світу загалом.

Як державний діяч І. Огієнко відзначає, що «без добре виробленої рідної мови нема всенародної свідомості, в якій вона отримує найповнішу змогу свого всебічного розвитку й виявлення» [5, с.11]. Розвиваючи думку, вчений доходить висновку, що найголовніший і найцінніший елемент, що об'єднує етнографічний народ і перетворює його в свідому націю, то соборна літературна мова, тому «державна, що не об'єднує всіх племен свого народу спільною соборною літературною мовою, завжди наражена й на політичне роз'єднання цих племен» [5, с.13]. Відтак, наука про рідномовні обов'язки повинна стати всенародною. Кожен, хто хоче добре знати свою літературну мову, мусить належно опанувати й фразеологію та дбати про її чистоту.

Список використаних джерел:

1. Алефіренко М.Ф. Теоретичні питання фразеології / М.Ф. Алефіренко. – Х., 1987. – 217 с.
2. Медведєв Ф.П. Українська фразеологія: Чому ми так говоримо / Ф.П. Медведєв. – Х. : Думка, 1982. – 232 с.

3. Морозюк В.М. Джерела української фразеології. Роль фразеологізмів у мовленні / В.М. Морозюк // Вивчаємо українську мову та літературу. – 2010. – №33. – С. 15-18.
4. Огієнко Іван (митрополит Іларіон) Рідна мова / Іван Огієнко ; (митрополит Іларіон) ; Упоряд., авт. передмови та коментарів М.С. Тимошик. – К. : Наша культура і наука, 2010. – 436 с.
5. Огієнко І. Наука про рідномовні обов'язки / І. Огієнко. – Львів : Фенікс, 1995. – 46 с.
6. Огієнко І. Українська культура. Коротка історія культурного життя українсько-го народу / І. Огієнко. – К. : Довіра, 1992. – 141 с.
7. Олійник І.С. Українсько-російський і російсько-український фразеологічний тлумачний словник / І.С. Олійник, М.М. Сидоренко. – Х. : Прапор, 1977. – 462 с.
8. Пелелейченко Л.М. Порівняльна лексикологія української, російської та англійської мови / Л.М. Пелелейченко, Н.В. Тучина. – Х. : ВІВВ МВСУ, 2003. – 110 с.
9. Скрипник Л.П. Фразеологія української мови / Л.П. Скрипник. – К. : Перун, 1973. – 280 с.

We investigated the role of phraseology in shaping national identity at the current stage of Ukrainian people progress. It is advocated the idea that the basis of Ukrainian phraseology is assigned by national ideological system. In particular, the definitions above are confirmed by numerous examples of folk art and material of Ivan Ohiyenko's research. Attention is also focused on the fact that native language phraseological unit is a powerful national identifier, in contrast, use of foreign language leads to deformation of Ukrainian outlook. In fact, in terms of idiomatic versatility we find historical past of the people, their customs, traditions and culture, reflected most accurately mentality. Idiom, as a component of culture, at the same time acts as a mirror of popular philosophy and point to the linguistic culture of other nations. Native idioms, in this dimension, show an individual identifier powerful socio-cultural sustainability, which reveals the inextricable link of individual human units with integral social organism, which is the nation.

Key words: phraseology, phraseological unit, national identity, Ivan Ohiyenko, foreign language units, language culture, professional culture.

Отримано: 19.01.2017 р.

УДК 81'42:0709(054):001(477)(092)

Н. В. Третяк

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ДИСКУРС ЯК ФОРМА РЕАЛІЗАЦІЇ МОВИ В ГАЗЕТНИХ ЖАНРАХ У КОНЦЕПЦІЇ ТВОРЧОСТІ І. ОГІЄНКА

У статті проаналізовано газетно-публіцистичний дискурс як форму реалізації мовних одиниць, експресивний характер газетних текстів; проаналізовано особливу групу усно-мовних фразеологізмів; дано характеристику такому експресивному засобу, як «мовна гра»; розкрито значення газетних жанрів, оксиморону, наведено приклади; зроблено висновки про причини апеляції до лексико-фразеологічної антинорми як основи створення нових прийомів впливу на адресата для досягнення комунікативно-прагматичних завдань.

Ключові слова: дискурс, експресія, стандарт, фразеологічні сполучення, публіцистичний заголовок, оксиморон, «мовна гра».

Мова – внутрішній світ людини, вона відображає мовну культуру і індивідуальність особистості. Тільки досконале володіння і знання мови дає змогу відображати її у всіх проявах лексичного розшарування (знання літературної мови та